

Informatie over het VN-kinderrechtenverdrag (VRK)

Door Jan CM Willems, oud-hoogleraar kinderrechten

Uit: Jan CM Willems, *Hier en nu – deel 4, Senryu's van de laatste tijd* (Bijlage), SWP Amsterdam 2022 (in voorbereiding)

© Jan CM Willems, Maastricht, 30 juni 2022

Het kinderrechtenverdrag van de Verenigde Naties

Op 20 november 1989 werd het kinderrechtenverdrag – officieel: Verdrag inzake de Rechten van het Kind (VRK) – aangenomen door de Verenigde Naties (VN). In dit verdrag staan 54 artikelen¹ met afspraken over de rechten van kinderen en jongeren tot 18 jaar. Nationale regelgeving en beleid moeten zo worden aangepast dat zij voldoen aan de eisen die het verdrag stelt.

Nederland werd partij bij het VRK op vrouwen-emancipatiedag – 8 maart – 1995.

Kinder-emancipatiedag is 20 november: de jaarlijkse Internationale Dag van de Rechten van het Kind.

Toevoeging van het woord 'Internationaal' aan het Verdrag inzake de Rechten van het Kind (en zodoende de afkorting IVRK in plaats van VRK) werd gepromoot in kinderrechtenkringen rond Jaap Doek² en komt vermoedelijk ook van hem of uit die hoek. Het *Tractatenblad* geeft de officiële en correcte vertaling van *Convention on the Rights of the Child (CRC)*: Verdrag inzake de Rechten van het Kind (VRK).³ De afkorting ICRC staat voor de International Committee of the Red Cross, zie <https://www.icrc.org/>.

De VS zijn de enige lidstaat van de VN die geen partij is geworden bij het VRK. De VS hebben het VRK wel ondertekend maar nooit bekrachtigd, zodat het VRK voor de VS niet in werking is getreden. Daardoor zijn de VS de enige VN-lidstaat die niet verplicht is periodiek te rapporteren over de naleving van de VRK-rechten van kinderen – en de bijbehorende plichten van ouders, overheden, beroepskrachten en instanties c.q. van de centrale overheid ten aanzien van ouders, lagere overheden, beroepskrachten en instanties – door de staat aan het Comité inzake de Rechten van het Kind (VRK-comité).

Het VRK-comité

Het VRK-comité van 18 internationale deskundigen is een VRK-orgaan (*treaty body*, dus niet een VN-commissie maar een verdragscomité), dat alleen kan oordelen over staten die partij zijn bij het VRK. Mochten de VS in de toekomst tot ratificatie van het VRK overgaan, dan is het VRK een uniek universeel (voor alle VN-lidstaten) geldend verdrag.⁴ Het VRK-Comité zetelt in Genève.

Kinderrechtenorganisaties kunnen een schaduwrapport indienen. Zowel zij als regeringen worden in Genève gehoord. Het Comité antwoordt met een beoordeling en adviezen.

Daarnaast vaardigt het VRK-comité (*CRC treaty body*) Algemene Commentaren uit die uitgebreid tekst en uitleg geven over de verplichtingen van de staten die partij zijn bij het VRK (alle VN-lidstaten)

met uitzondering van de VS). Deze Algemene Commentaren (*General Comments*) zijn te vinden op de VN-mensenrechtensite, zie <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/crc/general-comments>.

Ook bestaat er een individueel klachtrecht voor of namens kinderen bij het VRK-comité – na uitputting van alle effectieve nationale rechtsmiddelen – over de eigen staat indien die staat partij is geworden bij een speciaal Protocol. Nederland is (nog) geen partij bij dit kinderklachtenprotocol. Wel kan voor de Nederlandse rechter een beroep op het VRK worden gedaan. Naar Nederlands staatsrecht bepaalt de rechter zelf of hij of zij verdragsbepalingen toepast (directe werking verleent) waarbij eerdere en/of hogere uitspraken in principe worden gevolgd.

VRK-beginselen

De ondertekening (niet gevolgd door bekrachtiging) van het VRK door de VS betekent wel dat de VS gehouden zijn niet te handelen in strijd met de geest en strekking van het verdrag. De belangrijke beginselen van het VRK kunnen dan ook gezien worden als algemeen (universeel geldend, dus ook de VS bindend) internationaal recht.

De vier hoofdbeginselen van het VRK zijn:

1. non-discriminatie van kinderen (artikel 2 VRK);
2. prioritering van het (veiligheids- en ontwikkelings)belang van het kind ten opzichte van alle andere (óók ouderlijke) belangen (artikel 3 VRK);
3. bevordering van de gezonde ontwikkeling van het kind (artikel 6 VRK);
4. kindparticipatie (artikel 12 VRK – zie ook Algemeen Commentaar nr. 12 uit 2009).

De verplichtingen onder het VRK dienen te worden nagekomen met maximale inzet van nationale middelen (artikel 4 VRK). Ook dienen scholen de algehele ontwikkeling en burgerschapsvorming van het kind te bevorderen (artikel 29 VRK).

Grondwet

Sommige landen hebben kinderrechten opgenomen in hun Grondwet. In de Nederlandse Grondwet komen enkel koningskinderen voor (artikel 25 e.v. Grondwet). Een schending van artikel 1 van onze Grondwet? En van artikel 2 van het VRK?

Kindvriendelijke informatie

Voor kindvriendelijke informatie over het VRK en het VRK-comité zie:

<https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/crc/information-children>.

Waarom kinderrechten belangrijk zijn⁵

Ongeveer een derde van de wereldbevolking is kind. Heel jonge kinderen zijn totaal afhankelijk van hun ouders en verzorgers. Naarmate ze ouder worden, zijn ze dat uiteraard steeds minder. Kinderen zijn uiterst kwetsbaar voor mishandeling of uitbuiting. Omdat zij nog in ontwikkeling zijn en daarbij afhankelijk zijn van de liefde, zorg en aandacht van volwassenen, is het van groot belang dat er

kinderrechten zijn. Deze kinderrechten zijn minimumeisen waaraan voldaan dient te worden in de omgang met en zorg voor kinderen. Door iedereen en in het belang van ieder kind.

Kinderrechten zijn er voor alle kinderen. Ongeacht hoe oud ze zijn, waar ze vandaan komen of hoe ze eruitzien. Ongeacht of ze arm of rijk zijn. Ongeacht of ze gedocumenteerd zijn of niet. En ongeacht of ze een handicap hebben of niet. Tussen kinderen mag niet gediscrimineerd worden, op welke grond dan ook. Dus zeker ook niet tussen jongens en meisjes.

Kinderrechten in Nederland: vanzelfsprekend, toch?

Nederland is een rijk en welvarend land waar de meeste dingen goed geregeld zijn. Helaas geldt dit voor heel veel kinderen niet:

- Eén op de drie kinderen is onveilig gehecht aan zijn of haar ouder of andere opvoeder, wat een belangrijke risicofactor is voor hun verdere ontwikkeling.

Zie <https://www.nji.nl/cijfers/hechting>.

- Eén op de negen groeit op in armoede, wat overigens niet per se betekent dat zij ongelukkig zijn. Arme gezinnen kunnen natuurlijk ook heel warme gezinnen zijn.

Zie <https://www.kinderombudsman.nl/onderwerpen/armoede>.

Zie ook <https://www.nji.nl/cijfers/armoede-gezinnen>.

- Eén op de tien kinderen is slachtoffer van mishandeling, verwaarlozing en/of misbruik of groeit op in een ernstig disfunctioneel gezin. Dat zijn de kinderen met in hun jeugd vier of meer zogenaamde ACE's (ingrijpende jeugdervaringen). Zie <https://acestoohigh.com/ACEs-101/>.

Zie ook <https://www.augeo.nl/nl-nl/themas/trauma-en-stress/ingrijpende-jeugdervaringen/>.

Alsook <https://www.augeo.nl/nl-nl/actueel/onderzoek-naar-ingrijpende-jeugdervaringen/>.

En wat te denken van pesten, (v)echtscheidingen en de kinderen die in asielzoekerscentra wonen. Zij kunnen niet altijd naar school en moeten heel vaak verhuizen, waardoor zij niet echt vrienden kunnen maken.

Kortom: ook in Nederland zijn er heel veel kinderen voor wie het noodzakelijk is dat volwassenen hun rechten beter – aanzienlijk beter – beschermen.

Kinderrechtenchecklist

Voor kinderen is de vraag 'wat zijn jouw rechten?' niet zo belangrijk. Beter is om hen te vragen 'wat heb jij nodig om veilig, gezond en gelukkig op te groeien?' Zie daarvoor de Kinderrechtenchecklist op <https://kinderrechtennu.nl/index.html> (scrol naar Producten).

¹ Het VRK bestaat uit een preambule met 13 paragrafen (met overwegingen) en drie delen, een deel met inhoudelijke en twee delen met formele bepalingen, respectievelijk over het toezichthoudend VRK-comité en over de inwerkingtreding van het verdrag (formeel tractatenrecht). Er zijn 42 inhoudelijke bepalingen (met

betrekking tot rechten van kinderen/minderjarigen), 41 artikelen in deel 1 en nog een artikel in deel 2 (artikel 42). Over het VRK-comité gaan de artikelen 43-45, over de inwerkingtreding gaan de artikelen 46-54.

² Thans voorzitter van het anti-Israëlische/antisemitische *The Rights Forum* van Van Agt.

³ Zie Jan CM Willems, 'Het Verdrag inzake de Rechten van het Kind: waarom VRK goed is en IVRK (eigenlijk) fout' (*Ars Aequi*), te vinden op <https://www.pedagogiekdigitaal.nl/p/het-verdrag-inzake-de-rechten-van-het-kind-waarom-vrk-goed-is-en-ivrk-eigenlijk-fout/6618>.

⁴ Er zijn ook vier niet-VN-leden partij bij het VRK (Cook Eilanden, Niue, Palestina, Vaticaan), maar niet de niet-VN-lidstaten Taiwan en Kosovo. De VN heeft 193 lidstaten, het VRK 196 partijen (193 minus 1, de VS, plus 4).

⁵ Deze en beide volgende paragrafen zijn overgenomen uit 'Kinderrechten – Het Verdrag inzake de Rechten van het Kind' door Willemijn Dupuis (voor- en kartrekker van Kinderrechtennu.nl), Bosquentin, Frankrijk, 7 juni 2022; concept-tekst met medewerking van Jan CM Willems voor pleegzorgmagazine *Xpeditie*, het blad van XONAR Maastricht, <https://www.xonar.nl/blijf-op-de-hoogte/publicaties/xpeditie/>, zomer 2022.